

DOI : 10.33274/2079-4835-2019-18-1-12-18

УДК 378.013.2:174.7-057.875 (045)

Ревуцька С. К., Донецький національний університет економіки
канд. філол. наук і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна, e-mail: revutska@donnuet.edu.ua¹

Адамчук С., e-mail: adamchuk@donnuet.edu.ua

студентка

Сніжицька К., e-mail: snizhitska@donnuet.edu.ua

студентка

АКАДЕМІЧНА НЕЧЕСНІСТЬ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

UDC 378.013.2:174.7-057.875 (045)

Revutska S. K., Donetsk National University of Economics and Trade
PhD in Philological named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Sciences Kryvyi Rih, Ukraine, e-mail: revutska@donnuet.edu.ua¹

Adamchuk S., Student e-mail: adamchuk@donnuet.edu.ua

Snizhytska K., Student e-mail: snizhitska@donnuet.edu.ua

ACADEMIC DISHONESTY IN THE STUDENT ENVIRONMENT

***Мета.** Дослідити прояви академічної нечесності як масового явища в студентському середовищі.*

***Методи.** Основні наукові результати було отримано шляхом застосування методу маркетингового дослідження, зокрема опитування, аналізу отриманих даних з метою з'ясування форм, найгостріших причин академічних шахрайств, порушень академічної культури й доброчесності студентів економічних спеціальностей.*

***Результати.** У процесі дослідження проблеми академічної недоброчесності у студентському середовищі було вивчено форми вияву академічної нечесності, досліджено й класифіковано причини порушення академічної культури в студентському середовищі, що уможливило формування ефективних методів протидії цьому явищу.*

***Ключові слова:** академічна культура, академічна доброчесність/недоброчесність, академічне шахрайство, плагіат.*

Постановка проблеми. Упродовж останніх років у зв'язку з глобалізацією почала поширюватися проблема академічної нечесності в науковому і освітньому колі, що знищує довіру до результатів наукової діяльності, новітніх технологій, впливає на формування високоморального, розвиненого суспільства. Наразі в Україні відбуваються кардинальні реформи в освіті та науці, що спрямовані на вироблення шляхів запобігання плагіату й академічної недоброчесності. Значним кроком у вирішенні цього питання стало впровадження Закону України «Про вищу освіту» (2017) та Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні спільно з міжнародними організаціями, що й вплинуло на формування у закладах вищої освіти системи протидії академічному шахрайству.

Відповідно до ст. 42 Закону України «Про освіту» було сформовано поняття «академічна доброчесність» — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1], що вже визначає вектор майбутніх наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Це питання активно вивчається науковцями України та країн Європи та Америки. Українські науковці здебільшого роз-

глядають цю проблему на теоретичному рівні: Т. Ярошенко, В. Ромакін, О. Кравченко, Г. Хоружий, Л. Семененко та ін. Зокрема, проблему дотримання академічної доброчесності всебічно розглядають у колективній монографії науковців Сумщини і Дніпропетровщини «Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих учених», де науковці подають академічну нечесність лише у межах, що стосуються плагіату. Дослідники приділяють велику увагу поширенню плагіату в освітньому процесі, а інші форми академічної нечесності досі залишаються вивченими дотично.

Особливої уваги заслуговує праця Г. Єфимової та М. Кичерової, де приділено увагу вивченню причин академічного шахрайства, адже це «дозволяє встановити механізми попередження цього явища і розробити комплекс заходів щодо попередження» [2, с. 2]. Науковці визначили суб'єктивні («стійкі негативні явища, пов'язані з соціально-економічними суперечностями суспільства») й об'єктивні причини, що «пов'язані з особливостями особистості, її ціннісними орієнтаціями й етичними установками» [2, С. 2]. Тобто, розробляючи комплекс заходів для запобігання академічному шахрайству у науковій і навчальній сфері, потрібно враховувати два вектори трансформацій — суспільний і особистісний.

Незважаючи на зазначені дослідження і правові зрушення, проблема поширення академічної нечесності серед студентів залишається невирішеною і недостатньо вивченою практично.

Мета статті — дослідити прояви академічної нечесності як масового явища в студентському середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняттю академічної доброчесності протиставляється поняття академічної нечесності, яке розуміється як система нечесних прийомів або дій, заборонених правилами університету, що належать до навчальної діяльності та здійснюються студентами для досягнення несправедливої переваги в навчанні [2]. Інакше кажучи, академічна нечесність — це будь-яка форма шахрайства або обману, яка пов'язана з науковою та освітньою діяльністю.

У роботі Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project-SAIUP) беруть участь лише 10 вишів-партнерів, що мають його реалізовувати. Однак для вирішення цієї проблеми потрібен системний підхід, а отже, й інші заклади вищої освіти також мають долучатися до впровадження принципів академічної доброчесності в освітньому середовищі. Поширення будь-якого явища має свої умови й причини, а отже, найпростіший шлях протидії й запобігання — це вироблення алгоритму їх всебічного вивчення. Для того, щоб оцінити масштаби цієї проблеми не тільки в теоретичній площині, а й з'ясувати розповсюдження проблеми академічної нечесності на практиці, необхідно встановити: до яких нечесностей студенти вдаються в освітньому процесі, які вбачають причини академічного шахрайства, а також, які можливі методи запобігання проявам форм академічної нечесності пропонують.

З огляду на окреслені завдання, було проведено маркетингове дослідження шляхом онлайн анкетування. Його використання зумовлене декількома чинниками: мобільністю та можливістю охопити велику кількість студентів для досягнення максимально об'єктивних результатів, економічністю, можливістю стежити за результатами тощо. Для проведення онлайн анкетування було використано інтернет-ресурс Survio, який надає можливість безкоштовно створити власну анкету з будь-якими питаннями на різні теми.

В опитуванні взяли участь 100 студентів Донецького національного університету економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського денної форми навчання

1–4 курсів, яким було запропоновано відповісти на п'ять запитань із передбаченими відповідями, що охоплюють широке коло проблем академічної нечесності.

Перше зпитання анкетування студентів стосувалося проблеми академічного шахрайства: чи вдавалися ви хоча б раз до академічних нечесностей? Більшість опитаних студентів (73 %) відповіли, що впродовж навчального процесу вдавалися до списування. Також поширеною проблемою є використання на іспитах заборонених технічних засобів, зокрема 19 % респондентів зазначили, що вдавалися до такої форми шахрайства. Розповсюдженням з-поміж студентів є і включення до списку авторів осіб, які взагалі не брали участі в написанні робіт.

Також у студентському середовищі популярним є завантаження матеріалів із Мережі для використання їх у курсових роботах, рефератах та статтях без редагування, без посилань та висловлення власної думки. Згідно з результатами, 49 % опитаних студентів рідко, але вдаються до таких методів і 25 % роблять це досить часто. Студенти навіть у простих видах робіт вдаються до цілковитого або часткового копіювання чужих думок з наступним поданням їх від свого імені, вважаючи, що викладачі не помітять у роботах прояви плагіату. На рис. 1 наведено статистичні дані дослідження питання: наскільки часто ви завантажуєте матеріали з Мережі для використання їх у курсових роботах, рефератах та статтях без редагування, без посилань та висловлення власної думки?

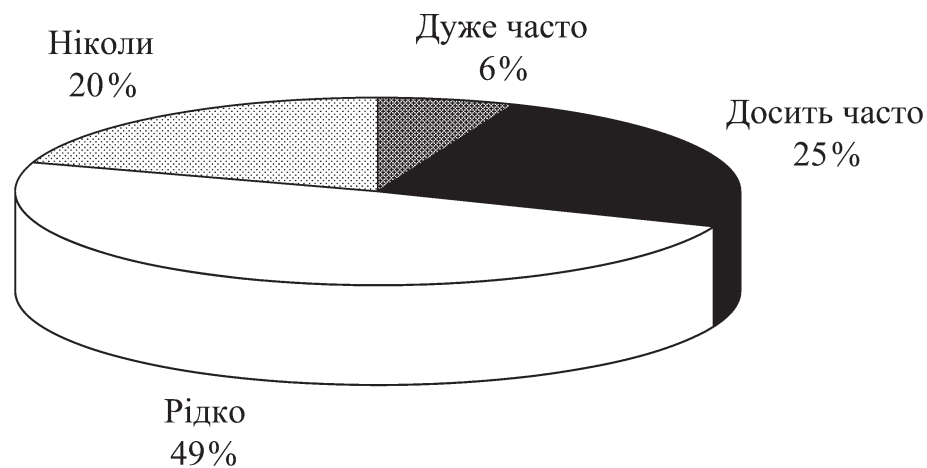

Рисунок 1 — Регулярність використання матеріалів з Мережі у студентських роботах без редагування та посилань на автора

Передбачуваний високий показник осіб, що вдавалися до плагіювання, визначив необхідність з'ясування причин академічних нечесностей студентів. Г. Єфимова та М. Кичерова, проаналізувавши причини академічного шахрайства, класифікували їх і за змістом (соціально-економічні, соціально-психологічні, культурно-виховні, організаційно-управлінські та інформаційно-технологічні) [3]. Соціально-економічні причини пов'язані з низьким рівнем фінансування як закладів вищої освіти, так і повноцінних наукових досягнень, забезпеченістю самих студентів (поєднання роботи з навчанням). Соціально-психологічні засвідчують низьку мотивацію до навчання: формальність завдань, вибірковість дисциплін, відірваність практичних завдань від практики трудової діяльності. До культурно-виховних причин зараховують здебільшого ті, що пов'язані із особистістю: невміння виконувати науково-пошукові роботи, непідготовленість абітурієнтів до аналітичного мислення, невміння працювати самостійно із джерелами інформації, відсутність моральних принципів, низька морально-етична культура тощо. Організаційно-управлінські причини дослідники пов'язують із явищами бюрократії, низьким

порогом знань при вступі до університетів, відсутністю жорсткого контролю і системи покарання за академічне шахрайство [2]. Дослідники наголошують, що усі ці причини доповнюють одна одну та діють системно. Враховуючи вищезазначену класифікацію, студентам було запропоновано відповісти на запитання щодо причин плагіату із запропонованими варіантами відповідей, що наведено в табл. 1.

Таблиця 1 — Класифікація за змістом причин поширення академічної нечесності

№	Причини	Класифікація за Г. Єфимовою
1	Незацікавленість працювати з текстами, готувати письмові роботи аби закінчити ВНЗ	Культурно-виховний Соціально-психологічний
2	Для економії власного часу, щоб було більше часу на дозвілля	Культурно-виховний
3	Невміння працювати з джерелами, шукати і структурувати інформацію	Інформаційно-технічний
4	Необхідність виконання великої кількості письмових робіт у рамках навчального курсу	Організаційно-управлінський
5	Маніпулювання викладачем за додаткові бали написати роботу на тему, яка не відповідає моїм інтересам	Соціально-психологічний

Найважливішою причиною академічної недоброчесності, на думку студентів, є необхідність виконання великої кількості письмових робіт у рамках навчального курсу, на що вказало 28 % респондентів, 24 % опитаних виправдовують свої причини плагіату невмінням працювати із джерелами, шукати і структурувати інформацію. Також поширеною причиною академічного шахрайства є звичайна лінь (18 % студентів вказали на цю причину). На противагу студентам, які використовують форми академічного шахрайства, 24 % респондентів відповіли, що завжди добросовісно підходять до навчального процесу. Найвищий відсоток складають культурно-виховні та соціально-психологічні причини, що свідчить про втрату цінності освіти, переорієнтацію моральних норм, усвідомлення формальності виконуваних нецікавих, далеких від реальності завдань.

Отже, проблема різних форм академічного шахрайства дійсно існує у студентському середовищі економічного навчального вищого закладу, а тому виникає потреба у з'ясуванні ефективних методів протидії проявам форм академічної нечесності. Зі 100 опитаних 43 студенти вважають найбільш ефективним методом боротьби з академічним шахрайством має бути відвідування спеціальних занять, тренінгів, а також повторне проходження оцінювання. Основні методи запобігання академічним шахрайствам наведено в табл. 2.

Таблиця 2 — Методи боротьби з академічною нечесністю

№	Методи протидії	Опитані, %
1	Відвідування спеціальних занять, тренінгів	43
2	Повторне проходження оцінювання (іспитів, заліків тощо)	24
3	Повторне вивчення курсу	9
4	Позбавлення академічної стипендії	11
5	Позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання	7
6	Відрахування	6

У науковому колі дедалі частіше пропонують створювати Кодекси честі, Кодекси гідності й етики вишах, вважаючи, що саме корпоративна культура сприятиме формуванню свідомого молодого науковця, студента. Однак у межах запропонованого дослідження було проведено опитування щодо знання основних положень Кодексу етики та

гідності в межах університету, яке засвідчило низьку результативність такого методу, адже більшість студентів взагалі не знали про його існування.

Висновки. Обман надає вагомий негативний вплив як на студентів з викладачами, так і на освітню установу та систему загалом. Однією з найпоширеніших форм обману є академічна нечесність, яка дедалі більше проникає в українське студентське середовище, спотворюючи результати освітньої діяльності і формуючи недовіру до таких результатів. У діяльності студентів частіше трапляються прояви академічних нечесностей, такі як: списування, оприлюднення наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження без зазначення авторства, хабарництво, використання на іспитах заборонених технічних засобів, включення до списку авторів осіб, які не брали участі в написанні тощо. Головними причинами такого зневажливого ставлення студентів до освітнього процесу є: лінь студентів, велика кількість письмових робіт упродовж навчального курсу/семестру та невміння працювати з джерелами, шукати і структурувати інформацію.

Щоб побороти проблему масового розповсюдження академічних нечесностей у науковій та освітній діяльності студентів, заклади вищої освіти повинні застосовувати ефективні методи протидії. Основними методами запобігання, які студенти виділяють як визначальні, є відвідування спеціальних занять, тренінгів, повторне проходження оцінювання (іспитів, заліків тощо) та позбавлення академічної стипендії. Якщо адміністрація ВНЗ разом з викладачами сформує результативну стратегію протидії проявам академічної нечесності та спрямує свої дії на викорінення провідних причин її поширення, то проблема академічної нечесності буде подоланою, що забезпечить підвищення якості освіти та покращення навчального процесу.

Список літератури/ References:

1. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
On Education : Law of Ukraine dated September 5, 2017 No 2145-VIII. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Ефимова Г. З., Кичерова М. Н. Анализ причин академического мошенничества и их классификация. *Наукovedenie* : интернет-журнал. 2012. № 4 (13). С. 116. URL : <http://naukovedenie.ru/PDF/24pvn412.pdf>.
Efimova, G. Z., Kicherova, M. N. (2012). *Analiz prichin akademicheskogo moshennichestva i ikh klassifikatsiya* [Analysis of the causes of academic cheating and their classification]. *Naukovedeniye* [Science studies], no. 4 (13), p. 116. Available at : <http://naukovedenie.ru/PDF/24pvn412.pdf>.
3. Шмелева Е. Д. Академическое мошенничество в современных университетах: обзор теоретических подходов и результатов эмпирических исследований. *Экономическая социология*. 2015. № 2. Т. 16. С. 55–70.
Shmelyova, E. D. (2015). *Akademicheskoye moshennichestvo v sovremennyih universiteta: obzor teoreticheskikh podhodov i rezul'tatov empiricheskikh issledovaniy* [Academic cheating in modern universities: review of theoretical approaches and empirical research results]. *Ekonomicheskaya sotsiologiya* [Economic sociology], no. 2, vol. 16, pp. 55–70.
4. Семененко Л. П. Академічна доброчесність — запорука якісної освіти. Роль бібліотеки у створенні когнітивного ресурсу суспільства знань: технології, освіта, наука : зб. наук. пр. Наук. б-ка Харків. держ. ун-ту харчування та торгівлі, ф-т соц. комунікацій Харків. держ. акад. культури ; редкол. Л. Г. Бакуменко [та ін]. Харків, 2016. С. 145–150. URL : <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/27252>.

Semenenko, L. P. (2016). *Akademichna dobrochesnist — zaporuka yakisnoi osvity* [Academic honesty is the key to high-quality education]. *Rol biblioteki u stvorenni kohnityvnoho resursu suspilstva znan: tekhnolohii, osvita, nauka: zbirnyk naukovykh prats* [Role of the library in creating the cognitive resource of the knowledge society: technology, education, science. Kharkiv, pp. 145–150. Available at : <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/27252>.

5. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

Sorokina, N. H., Artiukhova, A. Ye., Dehtiarova, I. O. (eds) (2017). *Akademichna dobrochesnist: problem dotrymannia ta priorytety poshyrennia sered molodykh vchenykh* [Academic honesty: problems of compliance and priorities of conveyance among young Scientists]. Dnipro, DRIDU NADU Publ., 169 p.

6. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль : Навчальна книга ; Богдан, 2012. 320 с.

Khoruzhyi, H. F. (2012). *Akademichna kultura: tsinnosti ta pryntsyipy vyshchoi osvity* [Academic culture: values and principles of higher education]. Ternopil, Navchalna Knyha Publ., 320 p.

Дата надходження рукопису 11.04.2019

Цель. Исследовать проявления академической нечестности как массового явления в студенческой среде.

Методы. Основные научные результаты были получены путем применения метода маркетингового исследования, в частности опроса, анализа полученных данных с целью выяснения форм, острых причин академических мошенничеств, нарушений академической культуры и добротности студентов экономических специальностей.

Результаты. В процессе исследования проблемы академической недобротности в студенческой среде было изучено формы проявления академической нечестности, исследованы и классифицированы причины нарушения академической культуры в студенческой среде, что позволило определить эффективные методы противодействия этому явлению.

Ключовые слова: академическая культура, академическая добротность / недобротность, академическое мошенничество, плагиат.

Objective. The objective of the article is to explore the manifestations of academic dishonesty as a mass phenomenon in the student environment.

Methods. The main scientific results were obtained by applying the method of marketing research, in particular the survey, analysis of the data obtained in order to find out forms, most acute causes of academic cheating, violations of academic culture and honesty of economic specialties students.

Results. Over the past few years, due to globalization, the problem of academic dishonesty in the scientific and educational circles, which erodes the confidence in the results of scientific activity, the latest technologies, has an impact on the formation of a highly moral, developed society. At present, Ukraine is undergoing radical reforms in education and science, which are aimed at developing ways to prevent plagiarism and academic dishonesty. The notion of academic dishonesty, which is understood as any form of fraud or deception associated with scientific and educational activity, contrasts with the notion of academic honesty. A solution to this problem requires a systematic approach, and hence all higher education institutions should be involved in the implementation of the principles of academic

honesty in the educational environment. In order to assess the scale of this problem not only in the theoretical plane, but also to find out the proliferation of the problem of academic dishonesty in practice, it is necessary to establish: to what ways of dishonesty students resort in the educational process, which causes of academic fraud they point out, as well as what possible methods preventing the manifestations of forms of academic dishonesty are offered.

In the course of the study, a number of problems that are directly related to the state of academic honesty of not only a separate higher educational institution but also the country as a whole were identified, in particular: copying, publication of scientific results obtained by other persons as the results of their own research without attribution, bribery, use of prohibited technical means during the examinations, including persons who did not participate in writing in the list of authors and much more.

The main reasons for such disparaging attitudes of students to the educational process are: laziness of students, a large number of written works during the training course / term, and the inability to work with sources, to search and structure information. The main prevention methods that students identify as determinative are attending special classes, trainings, resitting of testing (examinations, tests, etc.) and deprivation of academic scholarship.

Key words: *academic culture, academic honesty / dishonesty, academic cheating, plagiarism.*

DOI : 10.33274/2079-4835-2019-18-1-18-24

УДК (378.147-029: 316.77) 81'232'243 (045)

**Фурт Д. В.,
старший викладач**

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна, e-mail: furt@donnuet.edu.ua

КОМУНІКАТИВНИЙ МЕТОД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

UDC (378.147-029: 316.77) 81'232'243 (045)

**Furt D. V.
Senior Lecturer**

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine, e-mail: furt@donnuet.edu.ua

COMMUNICATIVE METHOD OF FOREIGN LANGUAGES TEACHING IN MULTIDISCIPLINARY HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Мета. *У даній статті розглядається питання щодо комунікативного методу навчання іноземним мовам у межах багатoproфільного вишу України як про найбільш прогресивний підхід до виконання сучасного соціального замовлення з підготовки висококваліфікованих професіоналів, а також форми переходу від інформативних до активних творчих, інтенсивних форм пізнавальної та навчальної діяльності.*

Методи. *Основні наукові результати отримані з використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме: систематизації та узагальнення, теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу.*

Результати. *У статті проаналізовані питання щодо комунікативного методу навчання іноземним мовам у межах багатoproфільного вишу України як про найбільш прогресивний підхід до виконання сучасного соціального замовлення з підготовки висококваліфікованих професіоналів, а також форми переходу від інформативних до активних творчих, інтенсивних форм пізнавальної та навчальної діяльності.*